

Predmet C-536/22**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

10. kolovoza 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Ravensburg (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

8. kolovoza 2022.

Tužitelji:

MW

CY

Tuženik:

VR Bank Ravensburg-Weingarten eG

Predmet glavnog postupka

Tužba kojom se traži povrat kompenzacije plaćene za prijevremenu otplatu kredita temeljem ugovora o potrošačkom kreditu s ugovorenim fiksnim kamatama koji se odnosi na nekretninu

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li pojam „pravedne i objektivne kompenzacije za moguće troškove izravno povezane s prijevremenom otplatom” iz članka 25. stavka 3. Direktive 2014/17/EU tumačiti na način da je kompenzacijom obuhvaćena i

izgubljena dobit vjerovnika, osobito ona koja uslijed prijevremene otplate proizlazi iz gubitka budućih plaćanja kamata?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

Sadržava li pravo Unije, a posebno članak 25. stavak 3. Direktive 2014/17/EU, pravila za izračun vjerovnikovih prihoda s osnove reinvestiranja prijevremeno otplaćenog potrošačkog kredita za stambenu nekretninu koji se u slučaju izgubljene dobiti moraju uzeti u obzir, i ako da, koja su to?

Osobito:

- (a) Mora li se nacionalnim pravilom za izračun uzeti u obzir način na koji vjerovnik stvarno koristi prijevremeno otplaćeni iznos?
  - (b) Može li se nacionalnim pravilom dopustiti vjerovniku da kompenzaciju za prijevremenu otplatu izračuna na temelju fiktivnog reinvestiranja u sigurne instrumente tržišta kapitala s jednakim rokovima dospijeca (takozvana aktivno-pasivna metoda)?
3. Je li područjem primjene članka 25. Direktive 2014/17/EU obuhvaćen i slučaj da potrošač, prije nego vjerovniku prijevremeno otplati kredit, prvo raskine ugovor o potrošačkom kreditu za nekretninu na temelju prava na raskid koje je predvidio nacionalni zakonodavac?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL 2014., L 60, str. 34.), članak 25. stavak 3.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB), osobito članak 252., članak 490. stavak 2., članak 500. stavak 2., članak 502., članak 812.

Kratak prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Tužitelji su 11. siječnja 2019. s tuženikom sklopili ugovor o potrošačkom kreditu koji se odnosi na nekretninu (u daljnjem tekstu: ugovor o kreditu) za neto iznos kredita od 236 000,00 eura u svrhu kupnje iznajmljenog stana u etažnom vlasništvu. U skladu s ugovorom o kreditu ugovorena je fiksna stopa zaduživanja do 30. siječnja 2029.

- 2 U ugovoru o kreditu se navodi da korisnik kredita u razdoblju zaduživanja po fiksnim kamatnim stopama može prijevremeno ispuniti svoje obveze u cijelosti ili djelomice samo ako za to ima legitimni interes.
- 3 U skladu s ugovorom o kreditu, u slučaju prijevremene otplate kredita dospijeva kompenzacija za prijevremenu otplatu. U tom se smislu u ugovoru o kreditu navodi da se banci mora nadoknaditi šteta koja joj je nastala zbog prijevremene otplate. Nadalje se ugovorom o kreditu predviđa da se izračun te štete mora temeljiti na aktivno-pasivnoj metodi koju Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) smatra dopuštenom, a pri kojoj se polazi od toga da se otplatom oslobođena sredstva u skladu s dospijućem ulažu u hipotekarne obveznice. Prilikom tog izračuna potrebno je, među ostalim, uzeti u obzir štetu od gubitka kamata kao financijsku štetu s osnove prijevremenog raskida ugovora o kreditu, odnosno razliku između ugovorene kamate i povrata od hipotekarnih obveznica s rokom dospijuća koji odgovara preostalom trajanju ugovora o kreditu koji se raskida. Osim toga, u skladu s ugovorom o kreditu dospijeva pravedna kompenzacija za administrativne troškove povezane s prijevremenom otplatom kredita.
- 4 Kupoprodajnim ugovorom od 19. svibnja 2020. tužitelji su prodali iznajmljenu nekretninu po kupoprodajnoj cijeni u iznosu od 255 000,00 eura. Tužitelju, djelatnoj vojnoj osobi na određeno vrijeme, njegov je zapovjednik odredio premještaj. Tužitelji su stoga raskinuli ugovor o kreditu s 30. lipnjem 2020. Tuženik je tužiteljima dopisom od 9. lipnja 2020. priopćio da u slučaju povrata kredita 30. lipnja 2020. zahtijeva kompenzaciju za prijevremenu otplatu u iznosu od 27 614,17 eura. Tužitelji su tu kompenzaciju za prijevremenu otplatu platili.
- 5 Dopisom od 19. travnja 2021. tužitelji su od tuženika zahtijevali povrat plaćene kompenzacije za prijevremenu otplatu kredita te su predmetnom tužbom istaknuli zahtjev za povrat tog iznosa.
- 6 Tužitelji smatraju da tuženik nije imao pravo na plaćanje kompenzacije za prijevremenu otplatu jer ugovor o kreditu ne sadržava dostatne podatke o, među ostalim, izračunu kompenzacije za prijevremenu otplatu. Osim toga, iz Direktive 2014/17 proizlazi da kompenzacija za prijevremenu otplatu može biti samo kompenzacija za stvarno nastale troškove i da ne može obuhvaćati kamate koje vjerovnik gubi, odnosno izgubljenju dobit. Tužitelji nadalje smatraju da hipotetski izračun prema formulama financijske matematike nije dopušten.
- 7 Tuženik pak smatra da su u ugovoru sadržani svi zakonom propisani podaci u dostatnom opsegu. U pogledu visine zahtijevane kompenzacije tuženik upućuje na ustaljenu sudsku praksu Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), prema kojoj u slučaju raskida kredita osiguranog založnim pravom na nekretnini vjerovnik ima pravo s osnove štete izravno povezane s prijevremenom otplatom ako korisnik kredita u trenutku povrata duguje kamate po fiksnoj stopi zaduživanja. Banke se prilikom odobravanja kredita u pravilu moraju refinancirati te se stoga dugoročno vežu s institucijom koja odobrava to refinanciranje.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Za donošenje odluke u glavnom sporu bitno je imaju li tužitelji u skladu s člankom 812. BGB-a (kojim se uređuje pravo na povrat s osnove stjecanja bez osnove) pravo na povrat plaćene kompenzacije za prijevremenu otplatu. To bi bio slučaj ako tuženik ne bi imao pravo na kompenzaciju za prijevremenu otplatu.

Prvo prethodno pitanje

- 9 Pravo tuženika na plaćanje kompenzacije za prijevremenu otplatu moglo bi se izvesti iz članka 502. stavka 1. BGB-a. Međutim, ako ta odredba ne bi bila u skladu s pravom Unije, osobito s člankom 25 stavkom 3. Direktive 2014/17, u mjeri u kojoj se vjerovniku u svojstvu kompenzacije za prijevremenu otplatu priznaje puna nadoknada njegove štete uključujući izgublenu dobit, tuženik ne bi imao pravo na izgublenu dobit. Tužba na povrat kompenzacije za prijevremenu otplatu u tom bi se smislu trebala prihvatiti.
- 10 Člankom 252. BGB-a predviđa se da šteta koju treba nadoknaditi obuhvaća i izgublenu dobit.
- 11 Korisnik kredit može u skladu s člankom 500. stavkom 2. svoje obveze s osnove ugovora o potrošačkom kreditu u svakom trenutku u cijelosti ili djelomice prijevremeno ispuniti (prva rečenica). Ako je riječ o ugovoru o potrošačkom kreditu za koji je bila ugovorena fiksna stopa zaduživanja, to je u razdoblju fiksne stope zaduživanja moguće samo ako za to postoji legitiman interes korisnika kredita (druga rečenica).
- 12 Prema članku 502. stavku 1. BGB-a, vjerovnik u slučaju prijevremene otplate kredita ima pravo na „primjerenu kompenzaciju za prijevremenu otplatu”. Ta se odredba od prenošenja Direktive 2014/17 u njemačko pravo primjenjuje i na ugovore o potrošačkim kreditima za nekretnine. Međutim, u članku 502. BGB-a nije definirano što točno znači primjerena kompenzacija za prijevremenu otplatu.
- 13 Njemački zakonodavac nije izričito prenio zahtjeve sadržane u članku 25. stavku 3. prvoj i drugoj rečenici Direktive 2014/17 prema kojima se zahtijevati može samo „objektivna” kompenzacija te da kompenzacija „ne prelazi financijski gubitak vjerovnika”.
- 14 U nacionalnoj se sudskoj praksi smatra da se vjerovnikova šteta u skladu s člankom 502. stavkom 1. BGB-a nadalje treba utvrditi u skladu s načelima koja se primjenjuju u području naknade štete, tako da se kamate koje je vjerovnik izgubio u svojstvu izgubljene dobit mogu nadoknaditi i nakon prenošenja Direktive 2014/17 u skladu s člankom 252. BGB-a.
- 15 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se iz teksta i strukture članka 25. Direktive 2014/17 mogu razaznati različite upute u svrhu tumačenja.

- 16 Prema članku 25. stavku 1. drugoj rečenici Direktive 2014/17 države članice osiguravaju da potrošač u slučaju prijevremene otplate ima pravo na sniženje ukupnih troškova kredita a da se takvo sniženje sastoji od kamata i troškova za preostalo trajanje ugovora. Time se vjerojatno misli na to da bi kamate i troškovi za preostalo trajanje ugovora trebali otpasti.
- 17 Protiv uzimanja u obzir kamata koje bi dospjele u slučaju da nije došlo do prijevremene otplate ide i činjenica da se u skladu s člankom 25. stavkom 3. prvom rečenicom Direktive 2014/17 mogu zahtijevati samo troškovi *izravno* povezani s prijevremenom otplatom kredita. Čini se dvojbenim treba li takvima smatrati i kamate koje bi dospjele samo da nije bilo prijevremene otplate.
- 18 Osim toga, i restriktivna bi formulacija „za *moгуće* troškove” iz članka 25. stavka 3. prve rečenice Direktive 2014/17 mogla biti suprotna uzimanju u obzir kamata (u uvodnoj izjavi 66. Direktive nalazi se slično ograničenje „*moгуće* troškove”). Naime, u slučaju prijevremene otplate vjerovnik nužno, a ne samo *moгуće*, ostaje bez daljnjeg plaćanja kamata.

Drugo prethodno pitanje

- 19 Ako se pravu Unije, osobito članku 25. stavku 3. Direktive 2014/17, doduše ne protivi pravo banke u skladu s člankom 502. stavkom 1. BGB-a na punu naknadu štete uključujući izgublenu zaradu, ali je to pravo, međutim, nespojivo s metodom izračuna prethodno navedenog prava na naknadu štete koja je priznata nacionalnom sudskom praksom, tužbu bi isto tako trebalo prihvatiti jer je pravo na plaćanje kompenzacije u slučaju prijevremene otplate u skladu s člankom 502. stavkom 2. točkom 2. BGB-a isključeno ako potrošač o metodi koja se primjenjuje za izračun nije obaviješten prilikom sklapanja ugovora. Člankom 502. stavkom 2. točkom 2. BGB-a predviđa se da je pravo na kompenzaciju u slučaju prijevremene otplate isključeno ako „su podaci o trajanju ugovora, pravu korisnika kredita na raskid ili o izračunu kompenzacije za slučaj prijevremene otplate u ugovoru nedostatni”. U predmetnom slučaju tuženik je obavijestio tužitelje samo o izračunu u skladu s takozvanom aktivno-pasivnom metodom. Tuženik stoga svoju štetu ne bi mogao naknadno obračunati primjenom druge metode.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se iz članka 25. Direktive 2014/17 mogu razabrati različiti aspekti za izračun kompenzacije u slučaju prijevremene otplate.
- 21 Zahtjev „objektivne” kompenzacije iz članka 25. stavka 3. prve rečenice Direktive 2014/17 ide u prilog tomu da se obračunom mogu obuhvatiti samo konkretno nastali troškovi. Fiktivni izračun pomoću financijske matematike ili statističkih vrijednosti stoga bi mogao biti nedopušten. U prilog tomu mogla bi ići i formulacija „ako je to opravdano” iz članka 25. stavka 3. prve rečenice Direktive 2014/17, osobito ako se taj dodatak u engleskoj („objective compensation, where justified”) i francuskoj („objective, lorsque cela s’averе justifiе”) jezičnoj verziji odnosi na zahtjev objektivnosti.

- 22 Suprotno tomu, u prilog mogućnosti naknade i fiktivnih gubitaka ide tekst članka 25. stavka 4. druge rečenice Direktive 2014/17. S tim u skladu informacije koje su stavljene na raspolaganje korisniku kredita „kvantificiraju posljedice [...] ispu[njavanja] [...] obavez[a] prije isteka ugovora o kreditu i jasno navode sve primijenjene pretpostavke. Sve primijenjene pretpostavke moraju biti razumne i opravdane”. Iz te bi se formulacije moglo zaključiti da kompenzacija obuhvaća i takve faktore koji se utvrđuju pomoću pretpostavki.

Treće prethodno pitanje

- 23 Tuženikovo pravo na kompenzaciju u slučaju prijevremene isplate moglo bi se izvesti i iz članka 490. stavka 2. treće rečenice BGB-a jer tužitelji nisu samo prijevremeno otplatili kredit, nego su, osim toga, prethodno raskinuli ugovor. U slučaju niječnog odgovora na treće pitanje, tuženik bi imao pravo na izgublenu dobit. Ako bi se pak na treće prethodno pitanje trebalo odgovoriti potvrdno, u okviru tumačenja članka 490. stavka 2. BGB-a postavila bi se ista pitanja kao i u slučaju primjene članka 502. stavka 1. BGB-a (prvo i drugo prethodno pitanje).
- 24 U skladu s člankom 490. stavkom 2. BGB-a korisnik kredita može prijevremeno raskinuti ugovor o kreditu s fiksnom stopom zaduživanja koji je osiguran, među ostalim, založnim pravom na nekretnini ako to zahtijevaju njegovi „legitimni interesi” (prva rečenica). Takav interes postoji osobito ako korisnik kredita ima potrebu za drukčijim korištenjem stvari založene u svrhu osiguranja kredita (druga rečenica). Korisnik kredita dužan je vjerovniku nadoknaditi štetu nastalu zbog prijevremenog raskida (treća rečenica). Za izračun te kompenzacije za prijevremenu otplatu u skladu s ustaljenom sudskom praksom Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) isto se tako primjenjuju načela s područja prava naknade štete tako da se u skladu s člankom 252. BGB-a nadoknađuje i izgubljena dobit.
- 25 U nacionalnom je pravu sporno jesu li uvjeti za pravo raskida u skladu s člankom 490. stavkom 2. BGB-a stroži od onih za prijevremenu otplatu u skladu s člankom 500. BGB-a i utječe li članak 25. Direktive 2014/17 i na tumačenje članka 490. BGB-a. Do sada se u području primjene članka 490. stavka 2. BGB-a prema prevladavajućem shvaćanju prilikom tumačenja pojma „legitimnog interesa” zahtijevala poveznica s očuvanjem ekonomske slobode djelovanja korisnika kredita upravo u pogledu nekretnine korištene za osiguranje kredita. Suprotno tomu, s obzirom na tumačenje u skladu s Direktivom pretpostavlja se da u okviru članka 500. BGB-a prijevremenu otplatu mogu opravdati i drugi legitimni interesi (primjerice razvod ili nezaposlenost).
- 26 Sud koji je uputio zahtjev smatra da mnogi argumenti idu u prilog tomu da je članak 25. Direktive 2014/17 primjenjiv i ako potrošač raskine ugovor o potrošačkom kreditu za nekretninu u skladu s člankom 490. stavkom 2. BGB-a prije nego prijevremeno otplati kredit. Člankom 25. Direktive 2014/17 potrebno je zajamčiti minimalan standard zaštite potrošača u slučaju prijevremene otplate kredita. Pritom ne može biti relevantno je li prije te otplate dodatno ostvareno i pravo na raskid ugovora koje postoji prema nacionalnom pravu. U pravilu

potrošač uopće neće ni znati da u njegovu nacionalnom pravu postoje različiti propisi za te dvije situacije. Čak i da su mu poznate obje mogućnosti, on će možda raskinuti ugovor „opreza radi”. Ako se Direktiva ne bi primijenila na te slučajeve, mnogi potrošači ne bi profitirali od svojeg prava na prijevremenu otplatu kredita u skladu s člankom 25. Direktive 2014/17.

- 27 To vrijedi osobito ako Sud prilikom odgovora na prvo i drugo prethodno pitanje dođe do zaključka da su načela koja su se prema nacionalnom pravu do sada primjenjivala u svrhu izračuna kompenzacije u slučaju prijevremene otplate u okviru članaka 500. i 502. BGB-a u cijelosti ili djelomice nespojiva s člankom 25. Direktive 2014/17. Ako bi se kompenzacija za prijevremenu otplatu pri ostvarivanju prava na prijevremeni raskid ugovora prema članku 490. stavku 2. BGB-a drukčije izračunavala nego u okviru prijevremene otplate u skladu s člancima 500. i 502. BGB-a, to bi imalo za posljedicu da bi potrošač koji prijevremeno raskine svoj ugovor o kreditu u određenim okolnostima bio stavljen u lošiji položaj od onoga koji svoje pravo na prijevremenu otplatu ostvari bez raskida ugovora. Cilj tog prava kojim se želi zaštititi potrošača stoga nužno zahtijeva primjenu članka 25. Direktive i u slučaju raskida ugovora izjavljenog prije otplate kredita.

RADNI DOKUMENT